

پیوند میان مالکیت زنان بر زمین و تاب‌آوری اقلیمی

نویسنده: شیلپا واساوادا^۱

مترجم: حمیدرضا زرنگار

منبع: وبسایت ایندیا دویلپمنت ریویو^۲، مورخ ۲۹ آوریل ۲۰۲۲

اشاره:

خانم شیلپا واساوادا، نویسنده مقاله حاضر، متخصص جنسیت و نهادهای اجتماعی با حدود سه دهه تجربه در بخش معیشت است. تجربیات او در زمینه‌های تدوین استراتژی، ظرفیت‌سازی، حمایت، آموزش و مطالعات ارزشیابی برای جریان‌سازی جنسیتی در پروژه‌های معیشتی مبتنی بر منابع طبیعی است.

اگر بخواهیم تاب‌آوری اقلیمی را در میان جوامع روستایی خود پدید آوریم، باید اطمینان یابیم که زنان مالک زمینی می‌شوند که بر روی آن کار می‌کنند.

برآورد می‌شود که ۷۳/۲ درصد نیروی کاری زنان روستایی در هندوستان به کشاورزی اشتغال دارد. این میزان با نسبت مشابه ۵۵ درصد در میزان نیروی کاری مردان روستایی در بخش کشاورزی هندوستان قابل مقایسه است. به طور تقریبی ۸۰ درصد تمام زنان فعال از نقطه نظر اقتصادی در بخش کشاورزی به کار گرفته می‌شوند. علیرغم این برتری عددی و آماری، نسبت ۱۴ درصدی مالکیت زنان بر اراضی بیانگر سوی گیری عمده مالکیت زمین در هندوستان به نفع مردان است. در محیط روستایی هندوستان، زمین کشاورزی نه تنها حیاتی‌ترین منبع تولیدی برای خانوار روستایی است؛ بلکه به همان اندازه برای هویت، موقعیت و همچنین امنیت غذایی و تغذیه، به ویژه برای زنان، دارای اهمیت است.

بر پایه ششمین گزارش برآورد جهانی هیئت بین‌الدولی تغییرات اقلیمی، اراضی کشاورزی هندوستان به گونه‌ای حاد در معرض تهدید تغییرات اقلیمی است؛ واقعیتی که به تازگی توسط دولت نیز پذیرفته شده است. مهم‌تر از همه، این گزارش بیان می‌کند که احتمالاً بارش‌های موسمی افزایش می‌یابد و در بخش‌های مرکزی این کشور شدیدتر می‌شود. به طور همزمان، مدت دوره‌های خشکی در سراسر کشور ممکن است افزایش یابد.

^۱ Shilpa Vasavada

^۲ INDIA DEVELOPMENT REVIEW

مهم آن است که در حالت افزایش شوک‌های اقلیمی که تأثیر نامتناسبی بر جوامع کشاورزی دارد بدانیم مالکیت زمین‌های کشاورزی نه تنها برای برابری جنسیتی، بلکه برای اقدامات اقلیمی بهتر نیز مفید است. در این مقاله دو بحث اصلی ما در خصوص موضوع بدین ترتیب است.

۱ - مالکیت زمین به زنان کشاورز امکان دسترسی به غرامت دولتی و اقدامات امدادی در صورت از دست دادن محصول به دلیل شوک‌های اقلیمی را می‌دهد که به نفع خانوارهایشان نیز خواهد بود.

ثابت شده که اگرچه شوک‌های اقلیمی مکرر بر همگان تأثیر دارد؛ اما زنان و مردان آن را به گونه‌هایی متفاوت تجربه می‌کنند، و زنان به دلیل نابرابری در هنجارهای اجتماعی و روابط قدرت، به طور نامتناسبی بیش‌ترین بار را متحمل می‌شوند. مالکیت زمین در چنین مواردی، به عنوان سپری برای زنان عمل می‌کند که می‌توانند از طریق بسته‌های امدادی برای جامعه کشاورزی، به اقدامات دولتی مرتبط با مسایل اقلیمی دسترسی یابند. در بسیاری از کشورها، از جمله در هندوستان، غرامت دولتی برای نقصان محصول و خسارات مالی، کشاورزان را در برابر کاهش شدید عملکرد ناشی از تغییرات اقلیمی محافظت می‌کند. به عنوان مثال، وزیر ارشد ایالت گجرات کیسان ساهای یوجانا^۱ در دهم اوت ۲۰۲۰ اعلام کرد سه خطر وجود دارد: خشکسالی، باران شدید و باران خارج از فصل. همه کشاورزان در گجرات که دارای زمین کشاورزی و یک سند^۲ هستند ذینفع زمین محسوب می‌شوند.

به همین ترتیب، بسته‌های جبران خسارت و طرح‌های اعلام شده در سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۲۰ به عنوان اقدامات مدیریت ریسک در برابر تغییرات اقلیمی برای جامعه کشاورزی در گجرات، همگی با مالکیت زمین مرتبط بودند. با این حال، به دست آوردن اطلاعات به تفکیک جنسیت در مورد زنان کشاورزی که این بسته‌ها به آنان می‌رسد دشوار است.

به فرض بهره‌مندی تمام افراد دارای زمین از غرامت، نسبت زنان ذینفع از غرامت از ۱۰ تا ۱۵ درصد ذینفعان فراتر نمی‌رود و این بدون در نظر گرفتن سایر محدودیت‌های جنسیتی مانند تحرک کم تر، مجاورت کم تر و دانش کم تر نسبت به بسته‌های امدادی است.

وقتی پول برای مدیریت مخاطرات اقلیمی محصولات کشاورزی به طور مستقیم به حساب‌های بانکی منتقل می‌شود، اوضاع بدتر می‌گردد. به دلیل ماهیت جنسیتی الگوهای مالکیت زمین، عمدتاً مردان مالک زمین‌اند و از این روی پول را در حساب‌های بانکی خود دریافت می‌کنند. این امر زنان را از دسترسی به غرامت یا داشتن نظر در نحوه استفاده از آن منع می‌کند. در واقع، در موارد بسیار زنان حتی نمی‌دانند که غرامتی به حساب‌ها واریز می‌شود.

^۱ Mukhya Mantri Kisan Sahay Yojana

^۲ سند (SAND) مدرکی است که توسط دولت اعطا می‌شود و به ساکنان جنگل بر اساس قانون حقوق جنگل‌ها حق تصرف زمین را می‌دهد.

گزارش فائو نشان می‌دهد که پیروی از شیوه‌های زراعی - اکولوژیکی مانند کشت مخلوط، مالچ‌پاشی و استفاده از نهاده‌های زیستی، تاب‌آوری و انعطاف اقلیمی را افزایش می‌دهد. برخلاف کشاورزی مبتنی بر مواد شیمیایی که در آن زنان کشاورز باید برای پول، اطلاعات و بازار به کشاورزان مرد وابسته باشند، کشاورزی اکولوژیکی بر حفظ تنوع زیستی و دانش سنتی تمرکز دارد و اغلب بذره‌های محلی و گونه‌های بومی محصول را ترجیح می‌دهد. در کارم با کشاورزان زن، متوجه شده‌ام که این یکی از دلایلی است که آنان نسبت به هم‌تایان مرد خود در استفاده از این شیوه‌ها مشتاق‌تر هستند. با این حال، تصمیم‌گیری درون خانوار در یک مجموعه پدرسالارانه در دست مردانی است که بیش‌تر علاقه‌مند به اولویت دادن به درآمد و بهره‌وری بالاترند تا سلامت خاک. بنابراین، تعجب‌آور نیست که یافته‌های اولیه از ارزیابی امنیت مالکیت زمین و مؤلفه‌های یارانه سبز نشان دهد که شیوه‌های کشاورزی هوشمند در شرایط اقلیمی زمانی مؤثرتر است که زنان دارای حقوق زمین باشند.

افزایش امنیت تصدی‌گری زمین، سرمایه‌گذاری خرده مالکان را در سازگاری با اقلیم و بهره‌وری افزایش می‌دهد. با سال‌ها تجربه کار در زمینه مالکیت زنان بر زمین و شیوه‌های تاب‌آوری اقلیمی در کشاورزی دیده‌ام که وقتی زنان کشاورز صاحب سند می‌شوند - حتی اگر سند یک تکه زمین کوچک باشد - می‌توانند بر شوهران خود فائق آیند و شیوه‌های تاب‌آوری و انعطاف اقلیمی را در کشاورزی امتحان کنند. در اغلب موارد اگر زنان موفق شوند، مردان خانواده نتایج به کارگیری شیوه‌های تاب‌آوری اقلیمی را می‌بینند و در نهایت از آن پیروی می‌کنند. از آنجا که تغییرات اقلیمی پتانسیل کاهش درآمد کشاورزی را بین ۱۵ تا ۲۵ درصد دارد؛ اتخاذ شیوه‌های تاب‌آوری اقلیمی در مقیاس اقتصادی بسیار مهم است.

۲- حقوق زنان بر زمین و تغییرات اقلیمی: راه رو به جلو

شواهد مبتنی بر شنیده‌ها نشان می‌دهد که مالکیت زنان با اتخاذ شیوه‌های تاب‌آوری اقلیمی ارتباط مثبتی دارد. در همان حال که مالکیت زمین برای زنان از دیدگاه‌های برابری جنسیتی، توانمندسازی یا افزایش بهره‌وری لازم است؛ برای اصلاح و کاهش عوارض تغییرات اقلیمی نیز مهم است. این حتی در جوامع مبتنی بر کشاورزی صادق‌تر است؛ جایی که شوک‌های اقلیمی باعث افزایش کار زنان، کاهش امنیت غذایی و حتی کاهش فرصت‌های آموزشی در آنان می‌شود و بر سلامت و رفاه کلی زنان نیز تأثیر منفی می‌گذارد.

دست آخر، ما امروز به یک مطالعه مبتنی بر شواهد سیستماتیک در مورد این پیوندها و اقدامات مناسبی که باید در نتیجه آن ها انجام شوند، نیازمندیم.